

1913-yil aprel oyidan chiqa boshlagan

Fidoyilik —
Vatanga xizmat demak!

2026-yil 12-sentabr, shanba,
80 (24.260)-son

O'zbek xalq
maqoli

Ishi
yo'q
chivin
tutar

Samarqandda Butunjahon shaxmat olimpiadasi boshlandi

Shu yilning 10-30-sentabr kunlari Samarqand xalqaro turizm markazida III Parashaxmat, 46-Butunjahon shaxmat olimpiadalari va Xalqaro shaxmat federatsiyasi (FIDE)ning 97-kongressi o'tkaziladi. 10-sentabr kuni III Butunjahon parashaxmat olimpiadasining ochilish marosimi bo'lib o'tdi.

Tadbirida O'zbekiston Respublikasi Sport vaziri Adham Ikromov va Xalqaro shaxmat federatsiyasi Boshqaruv kengashi vakili Dana Reyznese xonim yilning nufuzli shaxmat musobaqasiga yuqori saviyada tayyorgarlik ko'rilgani, unda 31 davlatning 41 ta jamoasi ishtirok etishi tarixdagi eng yuqori ko'rsatkich ekanini ta'kidladi va ishtirokchilarga omad tiladi.

Bundan oldin Serbiyaning Belgrad shahrida o'tkazilgan musobaqada 26, Qozog'istonning Ostona shahrida o'tkazilgan turnirda 34 ta jamoa ishtirok etgan. Bu yilgi Samarqanddagi parashaxmat

olimpiadasida esa 205 nafar (150 nafar erkak va 46 nafar ayol) shaxmatchi ishtirok etmoqda.

11-sentabr kuni Samarqand xalqaro turizm markazida nogironligi bo'lgan shaxslar o'rtasida III shaxmat paralimpiadasi start oldi.

Musobaqani O'zbekiston shaxmat federatsiyasi vitse-prezidenti Komil Sindorov, FIDENing maxsus topshiriqlar bo'yicha direktori va nogironlar olimpiadasining texnik delegati Akaki Lashvili boshlab berdi.

Musobaqada O'zbekistondan mezbon davlat sifatida uchta jamoa qatnashyapti.

Musobaqa 7 turdan iborat bo'lib, 18-sentabrgacha davom etadi.

15-29-sentabr kunlari 46-Butunjahon shaxmat olimpiadasi, 26-27-sentabr kunlari FIDE Bosh Assambleyasi yig'ilishi (kongress) hamda FIDE prezidentligi va boshqa rahbar lavozimlarga saylovlar o'tkaziladi.

“Challenge Samarkand – 2026”da 40 mamlakat triatlonchilari bellashadi

12-13-sentabr kunlari Samarqandda triatlon bo'yicha “Challenge Samarkand-2026” xalqaro musobaqasi bo'lib o'tadi.

Ushbu musobaqa to'rt yildan beri ko'hna kentda o'tkazilmoqda.

O'zbekiston triatlon federatsiyasi, Sport vazirligi, Milliy olimpiya qo'mitasi, viloyat hokimligi hamda boshqa hamkor tashkilotlar ko'magida tashkil etilayotgan mazkur nufuzli sport tadbiri oldidan musobaqa tashkiliy qo'mitasi a'zolari va triatlon yulduzlari ishtirokida matbuot anjumani tashkil etildi.

Unda jahon toifasidagi professional triatlonchilar – Nikole Van der Kaay, Sam Laidlov, Sara Perez Sala, Daisy Davies, Emil Holm, mam-lakatimiz vakili Kamron Xodjayev va boshqa tanilq sportchilar ishtirok etib, musobaqa haqida fikrlarini bildirdi. Jumladan, Kamron Xodjayev “Challenge Samarkand-2026”da professional sportchilar qatorida ishtirok etish mas'uliyatli va hayajonli bo'layotganini qayd etdi.

– Nufuzli musobaqada O'zbekiston sharafini himoya qilish kishiga g'urur bag'ishlaydi, – deydi Kamron. – Shu bilan birga buning juda katta mas'uliyatini his qilib turibman. Murabbiylarim ko'magida bellashuvlarga alohida tayyorgarlik ko'rdim va yuqori natija qayd etish uchun astoydil

harakat qilaman.

Anjumanda ta'kidlanishicha, turnirda 40 ta mamlakatdan 1450 nafar triatlonchi ishtirok etadi. Musobaqada o'rta (Middle Distance) va sprint masofalari, Women's Run ayollar yugurishi va Kids Run bolalar yugurishi, shuningdek, ko'ngilochar dastur va turli ko'rgazmalar bo'lib o'tadi. 11-sentabr kuni U-23 yosh toifasida O'zbekiston chempionati o'tkazildi. 12-sentabr kuni dastlab sprint yo'nalishida havaskorlar bellashuvlari start oladi. Keyin bolalar va ayollar poygasi tashkil etiladi.

Turnirning asosiy bahslarida professional sportchilar o'rta masofaga 1,9 kilometr suzish, 88 kilometr velosiped poygasi, 21,5 kilometr yugurish bellashuvlarida mahoratini ko'rsatadi. Sprint yo'nalishida esa 750 metrga suzish, 19 kilometr veleppoyga va 5 kilometr yugurish bahslari o'tkaziladi.

Ishirokchilar turnir davomida “Silk Road Samarkand” xalqaro turizm markazi hududi, eshkak eshish kanali, “Boqiy shahar” majmuasi va Samarqand shahrining tarixiy mas-kanlari bo'ylab belgilangan masofani bosib o'tadi.

Fazliddin RO'ZIBOYEV.

Baraka miqdorda emas, mehnat va sifatda

Ishtixon tumani Qoraqashloq mahallasidagi “Sho'yxontepa uzumlari” fermer xo'jaligida yildan-yilga hosildorlikni oshirish bilan birga, yetishtirilayotgan mahsulot sifatini yaxshilashga ham alohida e'tibor qaratilyapti.

– Xo'jaligimiz bundan 12 yil avval tashkil etilgan, – deydi fermer xo'jaligi raisi Farhod Eshmurodov. – Hozir 45 gektar uzumzorimiz bor. Yer maydonlari mahallamizdagi 52 ta oilaga yillik shartnoma asosida ijaraga berilgan. Ular bu yerda uzumning turli navlarini yetishtirib, oilasi daromadini ta'minlayapti. Ayniqsa, ishsiz yoshlarga yer ajratilishi ular uchun katta imkoniyat bo'ldi.

Fermerning ta'kidlashicha, xo'jalikda uzum yetishtirishda asosiy e'tibor ko'p hosil olishga emas, balki sifatli va bozorboq mahsulot yetishtirishga qaratilgan.

– Masalan, “Gigant” navi serdaro-madligi bilan ajralib turadi, – deydi F.Eshmurodov. – Bir boshi kamida ikki kilogramm keladi. Tokda boshlar ko'p bo'lishi mumkin, lekin ularning barchasini qoldirmaymiz, siyraklashtirib, o'simlikning kuchini sifatli hosilga yo'naltiramiz. Chunki biz uchun hosilning miqdoridan ko'ra sifat muhim. Sifatli bir kilogramm mayizni 100-150 ming so'mdan sotish imkon bo'ldi. Shuning uchun “ko'p bo'lsa bo'ldi” degan qarashdan ko'ra, kamroq bo'lsa ham, sifatli va xaridorgir mahsulot olishga harakat qilamiz.

Bu yilgi hosil ham xo'jalik a'zolarini quvontirmoqda. Bunga, avvalo, uzumzorlarda yangi agrotexnologiyalarni qo'llash sabab bo'lyapti.

– Keyingi yillarda toklarni simg'ozaga ko'tarib yetishtirish usuliga o'tdik, – deydi fermer. – Bu usulning afzalliklari ko'p ekan. Tok yer bag'rida yotib qolmaydi, havo yaxshi aylanadi, quyosh nuri hosilga bir tekis tushadi. Sug'orish paytida ham uzum boshlari yerga tegib, namlikda qolmaydi, natijada chirish va kasallanish xavfi kamayadi. Hosilni parvarishlash, toklarga ishlov berish va yig'ib-terib olish ham ancha qulaylashadi.

Bundan tashqari, toklarni tik holatda ko'tarib yetishtirish usuli uzumzorda mehnat unumdorligini ham oshirishga xizmat qilmoqda. Toklarni kesish, novdalarni tartibga solish, hosilni ku-

zatish va terim jarayonini tashkil etish yengillashadi. Shu sababli mahallamizdagi ko'pchilik dehqonlar bu usulning qulayliklarini ko'rib, o'z uzumzorlarida ham qo'llayapti.

Yerdan samarali foydalanish, ayniqsa, yoshlar uchun yangi daromad manbalarini yaratishga xizmat qilmoqda. Shunday yoshlardan biri – Mashrab Mahmudov.

– Shu fermer xo'jaligidan 40 sotix yerni ijaraga olganman, – deydi u.

– Yoshlarga yaratilayotgan imkoniyatlardan foydalanib, 17 million so'm imtiyozli kredit oldim va tokni beton ustunlarga ko'tardim. Buning natijasida toklarni parvarishlash ancha osonlashdi. Hosil ham o'tgan yilgiga qaraganda yaxshi. O'tgan yili 70 million so'm daromad olgan bo'lsam, bu yil 100 million so'm atrofida daromad olishni kutayman.

Qoraqashloq mahallasidagi tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, yerdan unumli foydalanish – faqat ko'proq hosil olish emas. Asosiy maqsad – sifatli, bozorgir va yuqori daromad keltiradigan mahsulot yetishtirish. Uzumzorlarda zamonaviy usullarning keng joriy etilishi esa dehqon mehnatini yengillashtirib, hosildorlik va daromadni oshirishga xizmat qilmoqda. Demak, baraka miqdorda emas, avvalo, mehnat va sifatda.

To'liq SIDDIQOV,
Baxtiyor MUSTANOV (foto).

Kattaqo'rg'onda
chorvachilik ilmiy
asosda rivojlantiriladi

“Tanaffus bo'lganini sezmay qolaman...”

Urgut tumanidagi 118-umumiy o'rta ta'lim maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi Akram Suyunov yaqinda II darajali “Sog'lom avlod uchun” ordeni bilan mukofotlandi. U o'zi ta'lim olgan maktabda 48 yildan buyon dars berib kelmoqda.

– Darslarni qiziqarli o'tishga harakat qilaman, – deydi A.Suyunov. – O'quvchilar zerikib qolmasligi uchun turli uslublar o'ylab topaman. Hatto mashqlarni she'riy tarzda bolalarga yetkazaman. Masalan:

*Yong'oq terdim o'ntacha,
Senga berdim beshtacha,
Menda qoldi nechta?*

Bolalar ham o'z navbatida topshirig'imni bajonidil bajaradi. Bolalarning diqqatini bir joyga jamlash uchun darsda turli uslublarni qo'llayman. Darslarim qiziqarli bo'lganidan tanaffus bo'lganini bilmay qolamiz. Ba'zi o'qituvchilar tanaffus bo'lishini rosa kutdim, desa hayron bo'laman. Menga darsda vaqt yetmaydi.

Pedagogik faoliyatimda faqat dars berish bilan cheklanib qolmadim. O'rganib, o'rgatganlarimni boshqalarga ham yetkazish maqsadida 2018-yilda “Alifbo” nomli qo'llanma chop ettirdim. So'ngra “Yozishni o'rganaman”, “Nutq o'stirish”, “Matematikaga kirish” kabi qo'llanmalar yozdim. Qo'llanmalarim maktablarda omalashdi.

She'rilar ham mashq qilib tura-

man. “Bolalarga baxshida umr” nomli to'plamim nashrdan chiqdi. Unda bolalarni darsga qiziqitirish uchun she'r tarzda beradigan misol va masalalarim joy olgan.

Inson kasbini astoydil yaxshi ko'rsa, izlanishdan, o'rganishdan to'xtamas, kasbi ortidan tanilar ekan. Bunga hayotim misolida amin bo'ldim. 1991-yilda “Yil o'qituvchisi” ko'rik-tanlovida qatnashib, respublikada 2-o'rinni oldim va “Xalq ta'limi a'lochisi” ko'krak nishoni bilan taqdirlandim. 2002-yilda “Shuhrat” medali bilan mukofotlandim. 2007-yilda “Yil o'qituvchisi” ko'rik-tanlovining “Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi” nominatsiyasi bo'yicha respublikada 1-o'rinni egalladim. 2010-yilda “Ochiq darslar festivali” ko'rik-tanlovida, Kasaba uyushmasi tomonidan tashkil qilingan “O'z kasbining mohir egalari” ko'rik-tanlovida respublikada 1-o'rinni qo'lga kiritdim.

Erishgan yutuqlarim menga kuch beradi. Yoshim 66 ga to'lgan bo'lsa-da, bu yil ham 1-sinflarga dars beryapman. Maktabni va bolalarga dars berishni yaxshi ko'raman. Men tengi o'qituvchilar

charchaganini aytib, pensiyaga chiqib ketishdi. Allohga shukr, hali menda g'ayrat, shijoat so'ngani yo'q. Shuning uchun kasbimni davom ettiryapman.

Tumanning Yuqori Qayroqli mahallasida joylashgan mazkur maktabda minglab o'quvchilar ta'lim oladi. Maktabda Akram Suyunovning olti nafar shogirdi o'zi kabi boshlang'ich sinflarga dars beradi.

– Yuzlab shogirdlarim o'qituvchilik kasbini tanlashgan, – deydi A.Suyunov. – Ular menga havas qilganidan o'qituvchi bo'lganini aytishadi. Shogirdlarim orasida jurnalistlar ham bor. Masalan, Abduroziq Halimov, Husniddin Berdiyev, Bekzod Shukurov kabi shogirdlarim poytaxtda nufuzli televideniye va bosma nashrlarda mehnat qilmoqda. Shogirdlarim

bilan faxrlanaman.

Yaqinda “Bir nuroniy o'n yoshga mas'ul” ko'rik-tanlovida qatnashib, tuman va viloyatda 1-o'rinni qo'lga kiritdim.

Bundan tashqari, A.Suyunov tumanda boshlang'ich sinf o'qituvchilariga mentorlik qiladi. Har shanba kuni unga biriktirilgan 37 ta maktabning yetakchi o'qituvchilariga dars beradi.

– Mentor o'qituvchi sifatida yetakchi o'qituvchilarga yangi metodikalarni o'rgataman, – deydi u. – “Kasbiy mahorat” darslarimiz yaxshi samara beryapti. Biz mahorat markazi o'qituvchilaridan yangi metodikalarni olib, yetakchi o'qituvchilarga yetkazamiz. Ular ham o'z navbatida maktabiga borib, hamkasblariga o'rgatadi. Shu orqali o'qituvchilarning mahorati, tajribasi oshiriladi.

Akram Suyunov oildam ham namunali ota. Turmush o'rtog'i bilan uch o'g'il va ikki qizni tarbiyaladi. Bugun ulardan ikki nafari otasining kasbini tanladi: qizi Charos boshlang'ich sinf o'qituvchisi, o'g'li G'ayrat chet tili fani o'qituvchisi.

Muallim shogirdlariga doim bir haqiqatni uqtiradi: “Bolani hech qachon kamsitmaslik kerak. Kamsitilgan bola birinchidan, sizni yomon ko'rib qoladi, ikkinchidan, o'ziga bo'lgan ishonchini yo'qotadi”.

Xurshida ERNAZAROVA.

► E'tirof

Jinoyatchilikka qarshi kurashishda yangicha yondashuv

Jamiyatda osoyishtalikni taʼminlash inson qadri, oila xotirjamligi va ertangi kunga boʻlgan ishonchning eng muhim shartidir. Tinchlik va barqarorlik esa avvalambor jinoyat va huquqbuzarlikka olib keluvchi sabab va shart-sharoitlarni barvaqt aniqlash, bartaraf etish hamda har bir fuqaroning muammosiga yechim topishdan boshlanadi.

Bugungi kunda Prezidentimiz tomonidan mahallalarda xavfsiz muhitni yaratish, jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish, fuqarolarning huquq va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilish masalalariga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Xususan, 2026-yil 5-yanvarda davlatimiz rahbari tomonidan “Respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish yoʻnalishida yaxlit manzilli ishlari tizimini joriy etishga qaratilgan qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi qarori qabul qilindi.

Mazkur qarorga muvofiq joriy yil boshida belgilanuvchi vazifalar hamda ilgʻor hududiy tajribalar asosida viloyatimizda jinoyatchilikning oldini olishga yangicha yondashuv shakllantirildi. Bunda asosan jinoyatga olib kelishi mumkin boʻlgan omillarni oldindan aniqlash, muammolarni mahallaning oʻzida hal etish va har bir fuqaroning xavfsizligini taʼminlashga urgʻu berildi. Shu maʼnoda, viloyatda shakllantirilgan «Samarqand tajribasi» jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklar profilaktikasida amaliy natijaga yoʻnaltirilgan yangi yondashuv sifatida namoyon boʻlmoqda.

Har qanday tizimning samaradorligi, avvalo, unda faoliyat yuritayotgan xodimlarning bilim, malaka, koʻnikma va masʼuliyatiga bogʻliq. Shu bois viloyat IIBda 2026-yil “Xodimlarni oʻqitish yili” sifatida belgilandi. Dastlab aholi bilan bevosita muloqot qiladigan sohaviy xizmatlar xodimlarining 1776 nafari, keyingi bosqichda esa qolgan shaxsiy tarkibi oʻqitildi. Buning natijasida xizmat intizomini mustahkamlash boʻyicha ijobiy koʻrsatkichlarga erishildi. Kelgusida xodimlarning huquqiy bilimi, psixologik tayyorgarligi va fuqarolar bilan muloqot koʻnikmalarini yanada rivojlantirishga qaratilgan oʻquv mashgʻulotlari izchil davom ettiriladi. «Samarqand tajribasi»ning eng muhim jihati muammo ortidan emas, sabab ortidan borishda. Har bir mahalla, har bir xonadon va har bir fuqaro kesimida xavfni oldindan koʻra bilish, jinoyatchilikka taʼsir qilayotgan ijtimoiy omillarni aniqlash

va bartaraf etish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Xususan, maʼmuriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxsni uning yashash manzili mahalla yettilligi va qoʻni-qoʻshnilari ishtirokida muhokama qilish amaliyoti yoʻlga qoʻyildi. Ushbu yondashuv huquqbuzarlikning takroran sodir etilishi yoki uning jinoyatga aylanishining oldini olishga xizmat qilmoqda.

Joriy yilning birinchi yarmida viloyatda profilaktik ishlarni yanada kuchaytirish, muammolarni aniqlash va bartaraf etishga alohida eʼtibor qaratilishi natijasida oldini olish mumkin boʻlgan jinoyatlar 14,1 foizga kamayishiga erishildi. Mavjud 1063 ta mahallaning 526 tasida jinoyat sodir etilishiga yoʻl qoʻyilmadi. Yil boshida kriminogen vaziyati ogʻir deb baholangan 80 ta mahallada aniq chora-tadbirlar koʻrilishi natijasida ularning 44 tasi, yaʼni 55 foizi “yashil” toifaga oʻtkazildi.

2026-yilning birinchi yarmi davomida viloyat hududida jami 20697 ta ommaviy tadbir oʻtkazilib, ularda ishtirok etgan 5 million 996 ming 160 nafar fuqaroning xavfsizligi taʼminlandi. Buning uchun har bir ommaviy tadbirdan oldin hududdagi mavjud vaziyat va ehtimoliy xavf omillari chuqur oʻrganilib, xavfsizlik choralari belgilab olindi.

Shu davr ichida viloyatga 3 million nafar xorijiy va 4 million nafar mahalliy sayyohlar tashrif buyurdi. Ularning xavfsizligini taʼminlash, turistik obyektlar, tarixiy-madaniy meros

obidalari, mehmonxonalar, umumiy ovqatlanish maskanlari va boshqa gavjum joylarda jamoat tartibini saqlashga alohida eʼtibor qaratildi. Turistlar koʻp tashrif buyuradigan hududlarda patrullik xizmatlarini samarali tashkil etish, huquqbuzarliklarning oldini olish, fuqarolar va mehmonlarning murojaatlariga tezkor munosabat bildirish, zarur hollarda tegishli xizmatlarni jalb etish orqali xavfsiz muhit yaratish choralari kuchaytirildi.

Viloyatimizda kiberxavfsizlikni taʼminlashda profilaktikaga alohida urgʻu berilmoqda. Jumladan, telegram guruhlar va kanallarida tarqatilayotgan zararli apk fayllarni aniqlash, ularning tarqalishini cheklashga moʻljallangan «Xavfsiz kibermakon» maxsus boti orqali 4473 ta virusli fayl ushlab qolindi. Zararli apk fayllarning qurilmalarga oʻrnatilishini cheklashga xizmat qiluvchi «Kiberhimoya» ilovasi ham aholi oʻrtasida keng qoʻllanilmoqda. Hozirda ilovadan foydalanayotganlar soni 100 ming nafardan oshdi. Koʻrilgan chora-tadbirlar natijasida fuqarolarga yetkazilgan 10 milliard 164 million soʻm mablagʻ undirildi.

Giyohvandlik vositalarining noqonuniy muomalasi nafaqat inson salomatligiga, balki oilalar tinchligi, jamiyat barqarorligi, ayniqsa, yoshlarning kelajagiga jiddiy tahdid soladi. Ushbu turdagi jinoyatlarga qarshi kurashish jarayonida 927 ta holat aniqlanib, 170 kilogramm 303 gramm giyohvandlik vositalari hamda 6625 dona psixotrop dori vositalari noqonuniy muomaladan chiqarildi.

Bugun «Samarqand tajribasi»ning mohiyatini shunday ifodalash mumkin: jinoyat sodir boʻlganidan keyin uning oqibati bilan kurashish emas, jinoyatga olib kelishi mumkin boʻlgan har bir omilni oldindan koʻra bilish va xavfni oʻz vaqtida bartaraf etish. Eng muhimi, bu tizimning markazida raqam emas, inson turibdi. Zero, osoyishta mahalla - xotirjam oila, xotirjam oila esa farovon va barqaror jamiyatning eng muhim poydevoridir. Samarqand tajribasi - bu jinoyatchilikka qarshi kurashish, xavfsizlikni taʼminlashga boʻlgan yangicha yondashuv, manzilli profilaktika va inson manfaatini ustuvor qoʻygan amaliy tizimdir.

Toxir ARIPOV,
viloyat IIB boshligʻi,
general-mayor, I darajali
«Shon-sharaf» ordeni sohibi.

Hisobot topshiring, KONVERT EMAS!

Hisobotlar qabul qilish davri statistika organlari faoliyatidagi eng masʼuliyatli payt hisoblanadi. Bu jarayonda maʼlumotlarning ishonchlilik, hisobotlarning oʻz vaqtida taqdim etilishi va ularning sifatli qabul qilinishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ortiqcha qogʻozbozlikka yoʻl qoʻymaslik, inson omilini kamaytirish hamda korrupsiyaviy xavflarni bartaraf etish dolzarb vazifalardan sanaladi.

Shu masqadda viloyat statistika boshqarmasida hisobotlarning asosiy qismi elektron shaklda qabul qilinishi yoʻlga qoʻyilgan. Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi davlat xizmatchilari bilan respondentlar oʻrtasidagi bevosita muloqotni qisqartirib, hisobotlarni qabul qilish, qayta ishlash va nazorat qilish jarayonlarini yanada tezkor, aniq hamda shaffof tashkil etish imkonini bermoqda. Bu esa korrupsiyaviy holatlarning oldini olishda muhim omil boʻlib xizmat qilmoqda. Hisobotlar qabul qilish mavsumida tadbirkorlik subyektlari, tashkilotlar va muassasalarga amaliy va huquqiy uslubiy yordam koʻrsatishga ham alohida ahamiyat berilmoqda. Mutaxassislar tomonidan hisobotlarni toʻgʻri rasmiylashtirish boʻyicha tushuntirishlar berilib, kelib tushayotgan murojaatlar tezkor va xolis koʻrib chiqilmoqda. Barcha respondentlarga bir xil munosabatda boʻlish, qonuniylikka qatʼiy amal qilish va xizmat koʻrsatish madaniyatini yuksaltirish boshqarma faoliyatining muhim mezonlaridan hisoblanadi.

Korrupsiyaning oldini olish, eng avvalo, davlat xizmatchisining halolligi va yuksak masʼuliyatiga bogʻliq. Shu bois boshqarmada xizmat odobi qoidalariga soʻzsiz rioya etish, manfaatlar toʻqnashuviga yoʻl qoʻymaslik, xizmat vakolatlaridan shaxsiy manfaatlar yoʻlida foyda-

lanishning oldini olish boʻyicha muntazam profilaktik ishlar olib borilmoqda. Xodimlar ishtirokida korrupsiyaga qarshi qonunchilik, davlat xizmatchisi etikasi va halollik tamoyillariga bagʻishlangan seminar treninglar tashkil etilib, huquqiy madaniyatni yuksaltirishga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Fuqarolar va tadbirkorlar bilan ochiq muloqotni taʼminlash ham boshqarmaning ustuvor vazifalaridan hisoblanadi. Shu masqadda hisobotlar qabul qilish davrida qoʻshimcha qabul kunlari yoʻlga qoʻyilib, ishonch telefonlari hamda elektron murojaatlar orqali tezkor aloqa tizimi samarali yoʻlga qoʻyilgan. Bu esa murojaatlarni oʻz vaqtida koʻrib chiqish, mavjud muammolarni tezkor hal etish va davlat xizmati sifatiga boʻlgan ishonchni yanada mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Bugun korrupsiyaga qarshi kurashish faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar yoki masʼul tashkilotlarning vazifasi emas. Bu har bir davlat xizmatchisining kasbiy vijdoni, halol mehnati va jamiyat oldidagi yuksak masʼuliyati bilan chambarchas bogʻliq jarayon. Shu maʼnoda viloyat statistika boshqarmasida ochiqlik, shaffoflik, qonuniylik va halollik tamoyillariga tayangan boshqaruv tizimini yanada mustahkamlash, davlat statistikasi sohasida korrupsiyadan xoli muhitni shakllantirish borasidagi ishlar izchil davom ettiriladi.

Oybek ROMONOV,
viloyat statistika boshqarmasining korrupsiyaga qarshi kurashish boʻyicha masʼul xodimi.

Universitetning nufuzi jadvaldagi oʻrni bilan belgilanmaydi

Isteʼdodlarni kashf etish, yangi bilim yaratish va jamiyat taraqqiyotiga taʼsir koʻrsatish kerak

Bugun dunyoda universitetlar oʻrtasidagi raqobat faqat talabalar soni yoki zamonaviy binolar bilan belgilanmaydi. Mamlakatning iqtisodiy oʻsishi, texnologik mustaqilligi va xalqaro nufuzi uning bilim yaratish qobiliyatiga bogʻliq boʻlib bormoqda. Shu maʼnoda universitet oddiy diplom beruvchi muassasa emas, balki yangi gʻoya, texnologiya va yuqori malakali inson kapitali shakllanadigan strategik markazdir.

Jamil Salmining «Jahon darajasidagi universitetlarni yaratish» asari ana shu haqiqatni xalqaro tajriba asosida ochib beradi. Kitobning eng muhim xulosasi shundaki, jahon darajasiga chiqish uchun yagona tayyor qolip yoʻq. Garvard, Oksford, Kembrij, Singapur milliy universiteti yoki Sinxua tajribasini shunchaki koʻchirish bilan kutilgan natijaga erishib boʻlmaydi. Har bir mamlakat va har bir universitet oʻz ehtiyoji, imkoniyati va kuchli tomonidan kelib chiqib, oʻziga xos yoʻl tanlashi kerak.

REYTING - MAQSAD EMAS, KOʻZGU
Xalqaro reytinglar universitetlarning koʻrinishini kuchaytiradi. Ilmiy maqolalar, iqtiboslar, xalqaro hamkorlik, ish beruvchilar fikri, professor-oʻqituvchilar va talabalar tarkibi kabi koʻrsatkichlar oliy taʼlim muassasalarini qiyoslash imkonini berdi. Biroq reytingni mutlaq haqiqat, deb qabul qilish ham xato. Chunki har bir reytingning oʻz uslubli bor - ayrimlari ilmiy tadqiqotni, boshqalari obroʻ, xalqarolashuv yoki bitiruvchilar natijasini ustun qoʻyadi. Shu bois universitetning butun strategiyasini reyting bali ortidan qurishga qurish xavfli. Reyting - tashxis qoʻyishga yordam beradigan koʻzgu, xolos. Asosiy savol esa boshqa: universitet oʻz mamlakati va hududi uchun qanday qiymat yaratmoqda? Uning bitiruvchisi muammoni hal qila oladimi? Olimlari sanoat, qishloq xoʻjaligi, tibbiyot, energetika yoki raqamli iqtisodiyot uchun yangi yechim taklif qilayotimi? Taʼlim va tadqiqot natijasi odamlar hayotini yaxshilayaptimi? Agar shu savollarga ishonchli javob boʻlsa, xalqaro eʼtirof uning tabiiy natijasiga aylanadi.

UCH TAYANCH: ISTEʼDOD, RESURS VA SAMARALI BOSHQARUV
Kitobda jahon darajasidagi universitetni yuksaltiruvchi uch omil alohida koʻrsatiladi. Birinchisi - isteʼdodlarning jamlanishi. Kuchli universitet eng yaxshi talabani qabul qilish bilangina cheklanmaydi. U yoshdagi iqtidorni topadi, uning mustaqil fikrlashiga sharoit yaratadi va tajribali olimlar atrofida ilmiy muhit shakllantiradi. Kuchli olim yangi loyiha va mablagʻni, olimlar hamda iqtidorli yoshlarni jalb qiladi. Natijada yangi gʻoyalari tugʻiladigan «tanqidiy massa» paydo boʻladi. Bu yerda akademik ochiqlik hal qiluvchi ahamiyatga ega. Faqat oʻz bitiruvchilarini ishga oladigan, tashqi gʻoya va raqobatdan yopiq universitet vaqt oʻtishi bilan bir xil fikrlash doirasida qolib ketadi. Xalqaro tanlov, boshqa universitetlardan olim jalb qilish, akademik mobillik va ilmiy diaspora bilan ishlash esa muhitni yangilaydi. Xalqarolashuv chet elliklar soni haqidagi hisobot emas, u turli tajriba va ilmiy maktablarni bir muammo atrofida uchrashtirish vositasidir.

Ikkinchi omil - yetarli va barqaror resurs. Zamonaviy laboratoriya, ilmiy baza, raqamli infratuzilma, nufuzli jurnallarga kirish va isteʼdodli olim uchun munosil sharoit katta mablagʻ talab qiladi. Lekin masala faqat budget hajmida emas. Kuchli universitet davlat mablagʻi, ilmiy grant, sanoat buyurtmasi, homiylik, maqsadli kapital jamʼarmasi (endowment) va taʼlim xizmatlari kabi turli manbalarni birlashtira oladi. Muhimi, mablagʻ aniq ustuvor yoʻnalishga, natija va sifatga xizmat qilishi kerak.

Uchinchi omil - samarali boshqaruv. Universitetga akademik va tashkiliy mustaqillik kerak, ammo mustaqillik hisobdorlikdan xoli boʻlish, degani emas. Aksincha, maqsadni oʻzi belgilash huquqi natija uchun masʼuliyatni ham oshiradi. Kadrlar ochiq tanlov asosida ishga olish, resursni ustuvor vazifaga tez yoʻnaltirish, yangi dastur ochish yoki samarasiz yoʻnalishni qayta koʻrib chiqishning imkonini boʻlmasa, hatto katta mablagʻ ham kutilgan samarani bermaydi. Shuning uchun kuchli rahbarlik, aniq missiya va oʻlchanadigan natijalar universitet taraqqiyotining asosiy shartidir.

UCH YOʻL, BIR MAQSAD
Xalqaro tajriba jahon darajasidagi universitetni shakllantirishning uch asosiy yoʻlini koʻrsatadi. Birinchi yoʻl - salohiyati yuqori boʻlgan mavjud universitetlarni maqsadli modernizatsiya qilish. Bu usulda shakllangan ilmiy maktablar, kadrlar va anʼanalar saqlanadi, ammo ustuvor sohalarga qoʻshimcha resurs va boshqa-

ruv erkinligi beriladi. Ikkinchi yoʻl - bir nechta muassasani birlashtirib, yirik va koʻp tarmoqli ilmiy markaz yaratish. Bunda laboratoriya, kadr va moliyaviy imkoniyatlar bir joyga toʻplanadi. Lekin mexanik birlashtirishning oʻzi muvaffaqiyat kafolati emas. Agar umumiy missiya, yagona akademik madaniyat va samarali boshqaruv boʻlmasa, yangi tuzilma eski muammolarni yanada yiriklashtirishi mumkin. Uchinchi yoʻl - universitetni yangidan tashkil etish. Bu eski byurokratik odatlardan xoli, innovatsion oʻquv dasturlari va yangi boshqaruv modelini joriy etish imkonini beradi. Biroq bunday loyiha katta sarmoya, kuchli jamoa va uzoq muddatli siyosiy irodani talab qiladi. Amalda mamlakatlar ushbu uch yoʻlni oʻz sharoitiga mos ravishda uygʻunlashtirishi mumkin.

OʻZBEKISTON UCHUN ASOSIY SABOQ
Oʻzbekistonda oliy taʼlim qamrovi kengayib, yangi universitetlar ochildi, muassasalar qayta tashkil etildi, xalqaro hamkorlik va akademik innovatsiyalarga eʼtibor kuchaydi. Endi miqdoriy oʻsishni sifat bosqichiga olib chiqish vazifasi turibdi. Buning uchun barcha universitetni bir xil qolipda rivojlantirish emas, ularning aniq maqsadini belgilash muhim. Ayrim muassasalar kuchli tadqiqot universiteti, boshqalari yuqori sifatli muhandislik, texnologik yoki hududiy universitet, yana boshqalari amaliy taʼlim va kasbiy tayyorgarlik markazi sifatida yuksalishi mumkin.

Har bir universitet barcha sohada bir vaqtning oʻzida yetakchi boʻla olmaydi. Ham dunyoning eng mashhur universitetlari ham muayyan fanlar va ilmiy maktablar orqali tanilgan. Demak, bizga ham «hamma yoʻnalishda oz-ozdan» emas, milliy iqtisodiyot talab qilayotgan ustuvor yoʻnalishlarda chuqur ixtisoslashuv zarur. Muhandislik, kimyo texnologiyalari, yangi materiallar, energetika, biotexnologiya, oziq-ovqat xavfsizligi va raqamli texnologiyalar kabi sohalarda «universitet — korxona — ilmiy markaz» hamkorligi real loyiha, patent, startap va ishlab chiqarish yechimiga aylanishi lozim. Bunda professorning qiymati faqat dars soati bilan, talabaning yutuqʻi esa faqat imtihon bahosi bilan oʻlchanmasligi kerak. Professor yangi bilim yaratayotgani, yosh tadqiqotchilari tayyorlayotgani va sanoat muammosiga yechim berayotgani bilan qadrlanadi. Talaba esa tayyor maʼlumotni takrorlashi emas, tajriba oʻtkazishi, jamoada ishlashi, savol qoʻyishi va yechimini himoya qila olishi bilan ajralib turishi zarur. Ana shunda taʼlim bilan tadqiqot oʻrtasidagi sunʼiy chegara yoʻqoladi.

USTUNLIK MADANIYATI BIR KUNDA YARATILMAYDI
Jahon darajasidagi universitet qurish bino qurishdan ancha murakkab. Binoni bir necha yilda barpo etish mumkin, ammo akademik obroʻ, ishonch va ustunlik madaniyati oʻn yillar davomida shakllanadi. Shuning uchun tezkor natija va baland shiordan koʻra izchil siyosat muhim. Isteʼdodli kadrlar jalb qilish va ushlab qolish, yosh olimga imkoniyat berish, ilmiy halollikni taʼminlash, laboratoriyani doimiy yangilash, natijani xolis baholash va muvaffaqiyatsiz tajribadan saboq chiqarish.

Muhim xulosa shu - jahon darajasi, universitetning oʻziga bergan nomi emas, jamiyat va xalqaro akademik hamjamiyat tan oladigan natija boʻlishi kerak. U reytingdan boshlanmaydi, u auditoriyadagi savoldan, laboratoriyadagi tajribadan, rahbarning adolatlari qaroridan va talabaning katta maqsadidan boshlanadi. Universitet shu jarayonlarni yagona maqsad va gʻoya atrofida birlashtira olsa, reyting ham, nufuz ham, iqtisodiy samara ham ortdan keladi. Oʻzbekistonga jahon darajasidagi universitetlar kerak. Ammo undan ham muhimi, mamlakatning har bir hududi va tarmogʻiga xizmat qiladigan, sifat va yangilikka intiladigan kuchli oliy taʼlim tizimidir. Chunki haqiqiy taraqqiyot bitta nufuzli nom bilan emas, bilim yaratish va uni jamiyat farovonligiga aylantirish qobiliyati bilan belgilanadi.

Botir USMONOV,
Toshkent kimyo-texnologiya instituti rektori, texnika fanlari doktori, professor.

Lagan-lagan taomni bir o'tirishda yeb, uni tasvirga olayotgan, tarqatib, bu tomoshasining ko'rimlilikini oshirayotganlar qatoriga endi ayollar ham qo'shilibdi. Yaqindagina shunday videolavhalar ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilarining keskin e'tirozlariga sabab bo'ldi.

Bir paytlar ovqatlanish milliy madaniyat, qadriyat darajasiga ko'tarilib, har bir hududning bu masalada o'ziga xos tamoyillari mavjud edi. Bugun ovqatlanish deganda albatta, to'kin dasturxon va bo'kib yeyish ongimizga singib boryapti. Ammo shu bilan bir qatorda boshqa kuzatuvlar ham bor. Yaqinda uzoq yillardan beri xorijda yashagan bir hamkasbim Samarqandga kelgach, bu yerda qarindoshlari to'ylarida ishtirok etib, o'z hayratini yashira olmadi.

- Shaharni-ku qo'yavering, hatto tumanlarda ham odamlar to'y dasturxonidagi ko'p masalliq'larga qo'l tekkizmayapti, - deydi u. - Tovuuq go'shti, kolbasa mahsulotlariga hech kim qo'l uzatmadi, hatto. Bu to'kinchilikdan bo'lsa kerak. Aniq-tiniq esimda, bir paytlar to'y dasturxonlarida bu mahsulotlar birinchi galda iste'mol qilinardi. Tabiiyki, bunday ma'lumotlar O'zbekiston ahlining qorni to'ygan, u ovqatlanish masalasida bir paytlar duch kelgan qiyinchiliklardan o'tib oldi, degan tushunchalarni beradi. Aslida ham shundaymi? Umuman, bizning ovqatlanish madaniyatimiz oddiy kuzatuvlar rakuridan raqamli umumlashma holiga kelganda qanday ko'rinishga ega bo'ladi?

ME'YORDAN KO'PROQ YEYAPMIZMI?

Shu yaqin yillarda ommaviy axborot vositalariga tarqalgan yana bir xabar ko'pchilikning ensasini qotirgan bo'lsa-da, ammo haqiqat edi. Ya'ni, "O'zbekiston aholisi mol go'shti iste'moli bo'yicha dunyoda oltinchi o'rinda turibdi. Mamlakat aholisi jon boshiga yiliga 31,6 kilogramm go'sht iste'mo-

Qachon qorin to'ydirishdan ovqatlanishga o'tamiz?

li to'g'ri kelmoqda." Bu taxmin emas, BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO)ning statistikasi. Shu fikrlar sabab bo'lib, mamlakat aholisi ovqatlanish ratsionining umumiy ko'rinishi haqida bilim-oqchi bo'ldim. Va ochiq ma'lumotlar yordamida ba'zi fakt va raqamlarni o'rgandim. Bu raqamlar sizni ham albatta qiziqtiradi, bunga ishonaman. Chunki garchi bu ma'lumotlar ochiq bo'lsa-da, barchamiz undan xabardor emasmiz.

Xususan, BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkilotining xulosalariga ko'ra, O'zbekistonda oziq-ovqat iste'moli tuzilmasi ratsionidagi kunlik kaloriya miqdorining barqaror o'sishi va o'simlik mahsulotlarining ustunligi, go'sht va meva-sabzavot mahsulotlari ulushining sezilarli darajada ko'payishi kuzatilmog'da. Shuningdek, O'zbekistonda aholi jon boshiga o'rtacha kunlik oziq-ovqat energiyasi iste'moli kuniga 2500-2700 kkal dan oshadi (aytish lozimki, ma'lum me'yorlarga ko'ra, bir kunlik o'rtacha kaloriya miqdori kattalar uchun taxminan, ayollar uchun 1800-2000 kkal, erkaklar uchun esa 2200-2500 kkal ni tashkil qiladi. Faqat jismoniy faol, sportchilar uchun bu miqdor 3000 kkalni tashkil etishi mumkin).

FAO metodologiyasiga ko'ra, (oziq-ovqat xavfsizligi tajribasi shkalasini hisobga olgan holda) mamlakat ovqatlanishni yaxshilash va to'yib ovqatlanmaslikni kamaytirishda yutuqlarga erishdi, ammo parhezni diversifikatsiya qilish va sifatli oziq-ovqat mahsulotlariga aholining barcha qatlami uchun yetarli imkon berishdagi farqlarni bartaraf etishda murakkabliklar saqlanib qolmoqda.

Shu o'rinda parhez diversifikatsiyasi tushunchasiga to'xtalsak. Ma'lumotlarga ko'ra, parhezni diversifikatsiya qilish — bu organizmga barcha zarur oziqa moddalari, vitaminlar va minerallarni yetkazib berish uchun

iste'mol qilinadigan mahsulotlar turlarini imkon qadar boy va xilma-xil qilish demakdir. Buning afzalliklari juda ko'p. Xususan, turli xil meva, sabzavot, donli mahsulotlar va oqsillarni yeyish immunitetni oshiradi. Qolaversa, bir xil ovqatni yeyish organizmda ayrim moddalar yetishmovchiligiga olib kelishi mumkin. Har xil turdagi kletchatka (tolalar) foydali ichak bakteriyalarini qo'llab-quvvatlaydi.

UZOQ KUTILGAN "ISTE'MOL SAVATI"

Yuqoridagilar — bizning ovqatlanishimizning umumiy ko'rinishi.

Xo'sh, iqtisodiy ko'rinishda bu qanday aks etadi?

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatimizda daromadlar 8-9 baravar oshgan bo'lsa-da, inflyatsiya darajasi (bazaviy narxlar indeksi) chegirib tashlanganda aholining real daromadi 2010-yilga nisbatan taxminan 120-150 foizga (2,2-2,5 baravar) oshdi.

Aholi jon boshiga go'sht, sut, meva-sabzavot va qandolat mahsulotlarini iste'mol qilish hajmi 35 foizdan 55 foizgacha ortdi. Iste'mol tarkibida un va g'alla mahsulotlari ulushi kamayib, oqsil va vitaminiga boy mahsulotlar ulushi ortgani kuzatildi.

2021-yilgacha O'zbekistonda rasmiy "iste'mol savati" tushunchasi va uning aniq moliyaviy me'yori yuritilmas edi. 2021-yildan e'tiboran rasman minimal iste'mol xarajatlari - kambag'allik chegarasi joriy etildi.

Minimal iste'mol savati narxi 2021-yilda (ilk e'lon qilinganda): bir kishi uchun oyiga 440000 so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yil boshida bir kishi uchun oyiga 669000 so'm etib belgilandi. Solishtirish uchun: 2010-yilda oziq-ovqat va muhim tovarlarning shartli minimal to'plami kishi boshiga taxminan 80000 - 110000 so'm atrofida bo'lgan.

TO'YLARDAGI TO'KINLIK KUNLIK RATSION DEGANI EMAS

Xo'p, aholining daromadi och qolmaslik uchun yetarli ekan, biz kilokaloriyalarni ma'lum me'yordan ham ortiqcha olayotgan ekanmiz, muammo nimada? Tabiiyki, zukko o'quvchi yuqoridagi tahlil va raqamlardan ham buni allaqachon tushunib yetgan bo'lsa kerak. Aholining barcha qatlami ham sifatli ovqatlanish imkoniga egami?

Asosiy mijozlari talabalar bo'lgan do'kon egasidan talabalar kundalik oziq-ovqat iste'moli uchun ko'proq qanday mahsulotlar sotib olishi haqida so'radim.

- Asosiy daromadim shu do'kon orqali bo'lgani uchun albatta, mijozlarning istagi asosida mahsulot olib kelishga intilaman, - dedi u. - Hatto bundan ikki yil avval ham talabalar asosan sabzavotlar, ya'ni asosan kartoshka, piyoz, shuningdek, tuxum, yog' va boshqa shunga o'xshash mahsulotlar sotib oldi. Bugun ular asosan yarim tayyor mahsulot sotib oladi. Xususan, tayyor sendvichlar, yarim tayyor xamirli taomlar, tuxum, kolbasa mahsulotlari ularning asosiy xaridlari hisoblanadi. Ularning kunlik ovqatlanishiga o'rtacha 30-50 ming so'm mablag' sarflaganini kuzatganman.

Mamlakatimiz iqtisodchilari o'rgangan vaziyat ham aynan shundan dalolat bermoqda. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori Hayitmurod Xo'jaqulovning "O'zbekiston Respublikasida turli aholi guruhlarining oziq-ovqat xavfsizligi statistikasi" nomli ilmiy maqolasida quyidagi xulosalar keltirilgan:

"Tahliiy nuqtai nazardan qaraganda, turli ijtimoiy guruhlar - mehnatga layoqatli aholi,

nafaqaxo'rlar va yoshlar - oziq-ovqat narxlarining o'zgarishiga va oziq-ovqat savatchasi tarkibiga turlicha sezgir. Nafaqaxo'rlar odatda cheklangan daromadga ega, bu ularni narxlarning oshishiga moyil qiladi. 17 yoshgacha bo'lgan yoshlar jismoniy va intellektual rivojlanish uchun yetarli ovqatlanishga muhtoj. Oziq-ovqat xavfsizligining pastligi sog'liqning yomonlashishiga, qashshoqlikning oshishiga va iqtisodiy faollikning pasayishiga olib keladi. Statistik tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda turli aholi guruhlari uchun oziq-ovqat xavfsizligi doimiy monitoring va siyosatni o'zgartirishni talab qiladigan dolzarb ijtimoiy va iqtisodiy masala bo'lib qolmoqda. Statistik ma'lumotlarni har tomonlama baholash, xususan, ma'lum guruhlar uchun oziq-ovqat savatlari narxi, iste'mol, ovqatlanish odatlari va mintaqaviy farqlar bo'yicha qo'shimcha tahlil qilishni talab qiladi.

Inflyatsiya tendensiyalari, budget islohoti va ijtimoiy siyosatni hisobga olgan holda, mamlakat aholisi uchun oziq-ovqat mahsulotlariga teng imkoniyatni taminlash va oziq-ovqat xavfsizligining umumiy darajasini yaxshilash uchun monitoring tizimlarini institutsional takomillashtirish va maqsadli qo'llab-quvvatlash tavsiya etiladi".

Demak, bizning to'y-ma'rakalarimizdagi uch qavat qilib bezatilayotgan dasturxon umumiy ovqatlanishimiz darajasini bildirmaydi. Qaysidir ma'noda u statistikaga ta'sir ko'rsatadi, ya'ni bizning go'sht iste'molimiz dunyo miqyosida oltinchi o'ringa chiqib ketishida aynan shu, qazi qartayu, go'sht mahsulotlariga to'lgan to'y dasturxonlarimiz sabab bo'lgandir.

Ammo biz boshqacha bo'lishini, farzandlarimiz tug'ilganidanoq sog'lom ovqatlanishi va barcha xalqaro me'yorlarga ko'ra rivojlanishi tarafdorimiz. Qariyalarni ham o'z navbatida vitaminlarni taomlar izomiy uchun imkoniyatga ega bo'lishi lozim. Yuqoridagi ma'lumotlardan ham ko'rinib turibdiki, bu yo'ldagi qadamlarimiz bor va ular davom etmoqda.

Gulruh MO'MINOVA,
"Zarafshon" muxbiri.

Фольклоршунос олим Умрзоқ Жуманазаров 1956 йилда Булунгурда туғилган.

Умрзоқ аканинг фаолияти ва ҳаёт йўли Самарқанд давлат педагогика институти, ЎзФА Тил ва адабиёт институти фольклор бўлими, Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика университети билан боғланди. Иш фаолиятини бўлим лаборантligидан бошлаб, илмий ходим, катта ўқитувчи, доцент, фан доктори, профессор каби илмий унвон ва даражаларга сазовор бўлди. Кафедра mudiri, декан ўринбосари, декан каби лавозимларда меҳнат қилиб, илмий-педагогик жамоага бошчилик қилди. Унинг ортидан фарзандлари, ўнлаб шогирдлар эргашди. Ўғил-қизларининг икки нафари филология фанлари доктори, бири филология фанлари бўйича фалсафа доктори илмий унвонлари соҳиби бўлиб, ота изини босди.

Умрзоқ Жуманазаров билан 1990 йилнинг ноябрида ЎзФА Тил ва адабиёт институтида танишганман. У киши эндигина ўттиз тўрт ёшни қаршилаган, институтнинг кўзга кўринган илмий ходимларидан бири эди. Домла Ўзбекистон фан арбоби, фольклоршунос олим (кейинчалик академик) Тўра Мирзаев илмий раҳбарligида "Ўзбек халқ тарихий қўшиқлари (спецификаси, таснифи ва поэтикаси)" мавзусидаги номзодлик диссертациясини ҳимоя қилиб, "Ўзбек тарихий фольклорининг жанрлари состави ва ularнинг гоявий-бадий хусусиятлари" мавзусидаги докторлик диссертациясини ҳимоя қилиш арафасида эди.

Устоз 1991 йилда бу салмоқли илмий ишни муваффақиятли ҳимоя қилди. Фольклорнинг тарихийлик тамойили ва лирик-эпик синкретизм масалалари ҳар иккала диссертация тадқиқотидаги етакчи илмий-назарий қарашлар тизимини ташкил қиларди. Бу тадқиқотлар орқали тарихий қўшиқлар мустиқил жанр тизими сифатида илк бор фундаментал даражада оммалаштирилди.

Умрзоқ Жуманазаровнинг илмий изланишлари халқ ижоди ёдгорликлари, фольклорнинг тарихий асослари ва бадий тафаккур, туркий халқлар адабиёти сингари долзарб масалалар-

ни қамраб олди. Бошқача айтганда, илмий-назарий фаолияти ўзбек фольклоршунослигида тарихийлик тамойили, халқ оғзаки поэзияси ва бахшичилик мактаблари аъёналарини тизимли тадқиқ этишга қаратилди. Домла бир қатор монография, рисола, дарслик ва ўқув қўлланмалар яратиш билан бирга «Ўзбек халқ ижоди ёдгорликлари» кўп жилдлик мажмуаларни нашрга тайёрлашда ҳам фаол иштирок этди.

Олим ўзбек фольклорида тарихий қўшиқ ва шеърят жанрининг пайдо бўлиши, структуравий типлари ва таснифини илмий асослаб берди. Халқ бахшилар репертуаридаги аъёнавий дostonлар ва халқ қўшиқларининг реал ҳаётий воқелик ҳамда тарихий ҳақиқат билан боғлиқлик қонуниятларини кашф этди.

Профессор қизи, фольклоршунос оlima Гулжаҳон Жуманазарова билан ҳаммуаллифликда яратган «Туркий халқлар адабиёти» номли монография тадқиқот умумтуркий адабий жараён кенг микёсда таҳлил этилган фундаментал асар ҳисобланади. Ушбу монография 2021-2022 йилларда Германия ва Туркия мамлакатларида нашр этилди. Монография умумтуркий адабий жараён манзараси ва жанрлар таркиби, Марказий Осиё ва Кавказда, банки Волгабўйи ва Сибир, Кичик

Ў ЁНИМИЗДАГИ ОДАМЛАР

Осиё ва бошқа ҳудудлардаги ўзбек, қозок, қирғиз, туркман, озарбайжон, қорақалпоқ, татар, бошқирда, чуваш, турк, уйғур сингари ўнлаб туркий адабиётлар, ularнинг адабий аъёналари, таниқли намоёндалари ҳақида муайян тасаввурлар беради.

Профессорнинг «Қўшиқ: тарих ва ижод» (2007) асарида ўзбек халқ қўшиқларининг тарихий илдиэлари ва ularнинг яратилиш жараёни тадқиқ этилди. «Тарих ва халқ ижодиёти бадиияти» (2007) монографиясида фольклор асарлари поэтикаси, бадий тили ва тасвир воситалари, аниқроқ айтганда, қўшиқ, ривоят ва дostonларда халқ қўллаган метафоралар, ташбеҳлар ҳамда рамэзларнинг даврлар ўтиши билан қандай ўзгаришларга учраши масалалари ўрганилди.

Умрзоқ Жуманазаров мунтазам изланадиган, муттасил янгиликлар ахтарадиган олимлар сирасига қиради. Сўнгги йилларда унинг «Қаҳҳор бахшининг "Алишер Навоий Самарқандда" достони талқинига доир», «Бўҳоролик фольклоршунослар мактабининг теран илдиэлари», «Халқ мақолларининг милли-маданий ўзига хослигини белгилловчи омиларда», «Амир Темурнинг ёшлиги ҳақидаги халқ қўшиқлари» сингари мақолалари юзга келди.

Исмолжон ЁҚУБОВ,
Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети профессори,
филология фанлари доктори.

бошқариб келмоқда.

Халқро журналларда 20 дан ортик мақолалари нашр этилган. 2021 йилда "Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш аълочили" кўкрак нишонни билан тақдирланган ва Scopus базасига кирувчи журналларда қатор мақолалар чоп этилмоқда. Бундан ташқари, Қобилов Эргаш Эгамбердиевич фаолияти давомида 7 та монография, 10 та ўқув қўлланма, 9 дарслик, 90 дан ортик ўқув-услубий қўлланмалар нашр этган. Шунингдек, 3 та патент, 40 та тақомиллаштирилган тақлифлар, мақола ва тезислар ҳамда 500 га қйин илмий мақолалар муаллифи ҳисобланади.

Устоз ва мураббий, тиббиёт фанлари доктори, профессор Эргаш Қобиловга узок умр, бахт-саодат ва заҳматли ишларида улкан муваффақиятлар тилаймиз.

Зубайдулла ИЗЗАТУЛЛАЕВ,
Хидирали БОТИРОВ,
профессорлар.

Олим бўлсанг – олам сеники

Бир куни падали бузруквори ёш Эргашни ёнига қорларкан:

- Ўғлим, бизлар ўқий олмадик, лекин сен, албатта ўқийшинг керак, - деди меҳр билан.

- Менсиз рўзгорда қийналиб қоласизлар, - деди у ёш бўлса-да, зияраклик билан.

- Хасталиқдан қийналдик, тиббиётчи бўлсанг, деган ниятимиз бор.

- Унда ўқиганим бўлсин, - деди у қатъий оҳангда.

Ушбу суҳбатдан сўнг у ўқишга астойдил тайёргарлик кўра бошлади. Бироқ онаси, акалари ва қиянларининг чўнг меҳнатларини кўриб, уларга раҳми ҳам келарди. Ниҳоят у «Мен врач бўламан» деган қатъий қарорга келиб, ота-онаси ва қиянларининг оқ фотиҳасини олди. У мактабни аъло баҳоларга тамомлаб, одамларга ёрдам беришни олий мақсадига айлантирди. Ҳужжатларини Самарқанд

давлат тиббиёт институтининг даволаш факультетига топширди. Тез орада эса кириш имтиҳонларидан муваффақиятли ўтиб, талабалар сафига қабул қилинди. Жиззах вилоятининг Фориш туманидан шахри азимга келиб, билим олишдек машаққатли йўл ёш Эргаш учун осон кечмади.

Ниҳоят, талабалик йиллари ҳам ортда қолди ва 1985 йилда институтни муваффақиятли тамомлади. Қарийб 7 йил давомида устозлар ўғитини қулоққа жо айлаб, қўнт ва сабот билан билим олган Эргашни раҳбарият ва устозлари институтда ишлаш ва фан йўлида хизмат уларга раҳми ҳам келарди. Ниҳоят у «Мен врач бўламан» деган қатъий қарорга келиб, ота-онаси ва қиянларининг оқ фотиҳасини олди. У мактабни аъло баҳоларга тамомлаб, одамларга ёрдам беришни олий мақсадига айлантирди. Ҳужжатларини Самарқанд

Шу тариқа Эргаш Қобилов институтда фаолият бошлади. Устози, таниқли олим, тиббиёт

фанлари доктори, профессор А.Шамсиев раҳбарлигида болалар хасталиклари билан боғлиқ долзарб муаммо ечими борасида изланиб, номзодлик диссертациясини ёқлади ва олимлик рутбасига эришди.

Шундан сўнг ёш олимга катта ишонч билдирилиб, ўзи таълим олган, шаклланган педиатрия факультетига

Viloyat matbuot uyida shu mavzuda ma’rifiy uchrashuv tashkil etildi. Unda milliy uyg’onish harakatining yirik namoyandalari Mahmudxo’ja Behbudiy, Abdulla Avloniy, Saidrizo Alizoda va Hoji Muin avlodlari, viloyatdagi taniqli jurnalistlar, ijodkorlar, ziyolilar hamda jamoatchilik vakillari ishtirok etdi.

“Zarafshon” va “Samarkandskiy vest-nik” gazetalarini bosh muharriri, O’zbekistonda xizmat ko’rsatgan jurnalist Farmon Toshev jadid bobolarimizning milliy matbuotni shakllantirish va rivojlantirishdagi xizmatlari haqida to’xtaldi. Ularning ma’rifat, ilm-fan, milliy o’zlikni anglash, taraqqiyyot va yurt kelajagi haqidagi ilg’or qarashlari bugungi jurnalistika uchun ham muhim ma’naviy mezon bo’lib xizmat qilayotgani ta’kidlandi.

Uchrashuvning e’tiborli jihati - ishtirokchilar jadidlarning faoliyati haqida nafaqat tarixiy manbalar, balki ularning avlodlari xotiralari orqali xabardor bo’ldilar. Xususan, Abdulla Avloniyning nevarasi, kimyogar olim, professor Jamshid Avloniy buyuk ma’rifatparvarning hayoti, ilmiy-pedagogik faoliyati, adabiyot va ta’lim taraqqiyotiga qo’shgan hisssasi, uning avlodlarga qoldirgan boy ma’naviy merosi haqida yig’ilganlarga so’zlab berdi.

“Zarafshon” gazetasi – JADIDLAR MEROSI VA AVLODLAR KO’PRIGI

– Mahmudxo’ja Behbudiy, Saidrizo Alizoda, Hoji Muin singari jadidlar Samarqandda yangi usul maktablari ochib, darsliklar yozgan, gazeta-jurnallar tashkil qilgan bo’lsa, bobom Toshkentda shunday faoliyat bilan shug’ullangan, – deydi Jamshid Avloniy. – Tabiiyki, bu borada ular yaqin hamkor, hamfikir bo’lgan. Bu haqda otam – Kenja Avloniyning bobom haqidagi xotiralarida eshitganman, tarixiy manbalardan ma’lumotlarga ega bo’lganman. Misol uchun, Mahmudxo’ja Behbudiyning “Padarkush” dramasini sahnalashtirishda

mahalliy xotin-qizlardan rol ijro etadigan aktrisa topilmagani uchun bobom Gruziyadan aktrisa taklif qilgan ekan. Jadid maktablari uchun darsliklar yaratish va almashishda ham bobolarimiz yaqin hamkor bo’lishgan.

Bobomning nomi bilan ataluvchi ko’cha, mahalla va ta’lim dargohlarini bilaman. Nanotexnologiyalar jadal rivojlanayotgan bugungi davrda Abdulla Avloniy nomida zamonaviy laboratoriya tashkil etish niyatim bor. Unda yoshlarni ilm-fanga qiziqitirish, zamonaviy tadqiqotlar olib borish va yangi ilmiy g’oyalarni

ni qo’llab-quvvatlashga alohida e’tibor qaratiladi. Bu bobomning ma’rifatparvarlik g’oyalarni ilm-fan orqali davom ettirishining o’ziga xos bir ko’rinishi bo’ladi.

Mahmudxo’ja Behbudiyning evarasi Shohruh Behbudiy bobosining milliy uyg’onish harakatidagi o’rni, jurnalistika va teatr san’atini rivojlantirish borasidagi tashabbuslari, jadidlik g’oyalarning bugungi ahamiyati xususida fikr bildirdi. Said Rizo Alizodaning nevarasi Farhod Alizoda esa bobosining matbuotchilik, tarjimonlik va ma’rifatparvarlik faoliyati, uning ilm va zamonaviy tafakkurni keng yoyish yo’lidagi sa’y-harakatlari haqida qiziqarli ma’lumotlar bilan o’rtoqlashdi. Hoji Muinning nevarasi Baxtiyor Bahriyev ham bobosining jadid matbuoti rivojidagi o’rni, xalqni ma’rifatli qilish yo’lidagi fidokorona mehnatlarini esga oldi.

Anjumanda «Zarafshon» gazetasi viloyat ijtimoiy-ma’naviy hayotidagi o’rni, milliy matbuot an’analarini davom ettirishdagi vazifalari xususida fikr almashildi. Jadidlar merosini chuqur o’rganish, ularning hayoti va ijodini keng targ’ib etish, tarixiy matbuot namunalarini kelgusi avlodlarga yetkazish muhimligi qayd etildi.

Tadbir davomida mehmonlar viloyat matbuoti tarixi muzeyi, «Zarafshon», «Samarkandskiy vestnik» va «Ovozi Samarqand» gazetalarini tahririyatlari faoliyati bilan tanishdilar. Shuningdek, Toyloq tumani Baxshitpe mahallasidagi «Behbudiy bog’i», u yerdagi kutubxona va ma’rifat maskanida ham bo’ldilar.

Fazliddin RO’ZIBOYEV.

Alifbo islohoti: uzoq cho‘zilgan jarayonning sabab va oqibatlari

Yaqinda Turkiyaning “The Diplomat” jurnalida e’lon qilingan “Kirill yozuvidagi turg’unlik: nega O’zbekistonda alifbo islohoti 30 yildan keyin ham yakuniga yetmayapti?” sarlavhali maqolada lotin yozuviga o’tish jarayoni tahlil qilinadi.

Maqola muallifi Ibn Xaldun universiteti huzuridagi Haydar Aliyev nomidagi Yevroosiyo tadqiqotlari markazi ilmiy xodimi Dolunâý Yusuf Balyurk bu masalani mustaqillik, milliy o’zlik, sovet davri merosi, avlodlar almashinuvi va siyosiy qarorlar bilan bog’liq murakkab jarayon sifatida ko’rsatadi. Muallifning yondashuvi to’g’ri. Chunki alifbo jamiyatning tarixiy xotirasi, ta’lim tizimi, ilm-fani, matbuoti va kundalik hayoti bilan chambarchas bog’langan. Shuning uchun bir yozuvdan ikkinchisiga o’tish faqat alifbodagi harflarni almashirishdan iborat emas. Avvalo, alifbo islohoti mustaqillik siyosatining bir qismi edi. O’zbekiston 1991-yilda mustaqillikka erishganidan keyin davlat va jamiyat hayotining ko’plab sohalarini yangilashga kirishdi. Alifbo islohoti ham ana shu jarayonning bir qismi bo’ldi. 1993-yilda lotin yozuviga asoslangan o’zbek alifbosini joriy etish haqida qonun qabul qilindi. Bu qaror O’zbekistonning mustaqil davlat sifatida yangi yo’l tanlayotganini ko’rsatuvchi ramziy qarorlardan biri bo’ldi. Shu bilan birga, lotin yozuvi xalqaro axborot makoniga yaqinlashish, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash va jahon kommunikatsiya tizimiga qo’shilish uchun qulayroq vosita sifatida ham qaraldi. Shu jihatdan maqolada alifbo islohotining milliy davlat qurilishi bilan bog’lanishi asoslidir. Ammo bu yerda muhim bir masalani ham unutmaslik kerak. Kirill yozuvini “sovet davrining qoldig’i”, lotin yozuvini esa “mustaqillik ramzi” sifatida baholash ham mushkuldir.

Chunki 1940-yildan boshlab yarim asrdan ko’proq vaqt davomida o’zbek xalqining juda katta ilmiy, adabiy va madaniy merosi kirill yozuvida yaratildi. Tarixga oid kitoblar, badiiy asarlar, gazeta va jurnallar, ilmiy tadqiqotlar, ensiklopediyalar va arxiv hujjatlarining katta qismi aynan shu yozuvda saqlanmoqda. Ya’ni, kirill yozuvi bir tomondan sovet madaniy propagandasining natijasi bo’lsa, ikkinchi tomondan XX asr o’zbek madaniyati va ilm-fanining muhim yozma xotirasiga ham aylangan.

Maqola sarlavhasida kirill yozuvi bilan bog’liq turg’unlik haqida gap boradi. Bunday sarlavha o’quvchida go’yoki O’zbekistonda lotin yozuviga o’tishga kirill yozuvining kuchli mavqeini to’g’ri qayayotgandek taassurot uyg’otishi mumkin. Aslida masala bundan murakkabroq. O’zbekistondagi asosiy muammo aholining lotin yozuvini qabul qilmaganida emas. Bugungi kunda yosh avlodning katta qismi lotin yozuvida ta’lim olgan. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, maktab va oliy ta’limda lotin yozuvi keng qo’llanmoqda. Ya’ni, jamiyat lotin yozuvini qabul qilmayapti degan fikr noto’g’ri.

Muammoning asosiy sababi sifatida alifbo islohotidagi yetishmayotgan izchillikni ko’rsatish mumkin. 1993-yilda alifbo qabul qilindi. 1995-yilda unga o’zgartirish kiritil-

di. Keyinchalik lotin yozuviga to’liq o’tish muddatlari bir necha bor uzaytirildi. 2010-yil ham yakuniy muddatlardan biri sifatida ko’rsatilgan edi. Ammo bu vazifa bajarilmadi. 2021-yilda davlat idoralari va boshqa tashkilotlarda lotin yozuviga to’liq o’tish bo’yicha yana yangi vazifalar belgilandi. 2023-yil 1-yanvardan boshlab ish yuritishni to’liq lotin yozuviga o’tkazish rejalashtirildi. Lekin bugunga kelib ham kirill va lotin yozuvlari parallel ishlatilmoqda.

Bu holatdan chiqarish mumkin bo’lgan xulosa shuki, alifbo islohotining cho’zilish ketishiga birinchi navbatda siyosiy qarorlar va amaliy ijro o’rtasidagi farq sabab bo’lgan. Qonun va qarorlarda bir narsa belgilangan, kundalik hayotda esa boshqa holat shakllangan. Oqibatda O’zbekistonda ikki yozuvli muhit shakllandi. Katta avlod vakillari asosan kirill yozuvida savod chiqargan. Ularning kitob o’qish, yozish va axborot qabul qilish tajribasi kirill bilan bog’langan. Yosh avlod esa asosan lotin yozuvida ta’lim olgan. Natijada bir mamlakat ichida bir tilda gaplashuvchi, lekin turli yozuvlarda o’qishga ko’proq moslashgan ikki katta avlod shakllandi.

Bu holatni ham ijtimoiy, ham madaniy hodisa sifatida ta’riflash kerak. Masalan, 60–70 yoshli odam kirill yozuvidagi matnni tezroq o’qishi mumkin. 20 yoshli talaba esa lotin yozuvidagi matnni tabiiyroq qabul qiladi. Shuning uchun kirill yozuvining hali ham norasmiy tarzda amalda bo’lishi siyosiy iroda bilan bog’liq emas. Uning ortida avlodlar almashinuvi va katta madaniy meros mavjud. Maqolada bu holat ma’lum darajada ko’rsatilgan. Lekin masalani yanada chuqurroq tahlil qilish uchun kirill yozuvining ijtimoiy vazifasiga ham e’tibor qaratish lozim. Muammolardan yana biri lotin alifbosining o’zi uzoq vaqt yakuniy shakliga kelmaganidir. Ya’ni, alifboning tez-tez o’zgarishi islohotni sekinlashtirdi. Bu haqda shu vaqtgacha ham turli darajadagi chiqishlar, maqolalar chop etilgan edi. 1993-yilda qabul qilingan alifbo 1995-yilda o’zgartirildi. Keyinchalik ham O’, G’, Sh, Ch kabi harflar va birikmalarni boshqa ko’rinishga o’tkazish masalasi muntazam muhokama qilindi. 2026-yilda esa alifboga yana o’zgartirish kiritish takliflari jiddiy siyosiy-huquqiy bosqichga chiqdi.

Agar davlat fuqarodan yangi yozuvni to’liq o’zlashtirishni

Munosabat

talab qilsa, avvalo, shu yozuvning yakuniy va barqaror shakli aniq bo’lishi kerak. 90-yillarda bir ko’rinishdagi lotin yozuvi o’rganildi, keyin unga o’zgartirish kiritildi, oradan vaqt o’tib yana yangi shakl taklif qilindi. Bunday vaziyat tabiiy ravishda jamiyatda alifboga nisbatan nopisand munosabatni ham tug’dirishi mumkin. Nashriyotlar ham kitoblarni qaysi grafik standartda chiqarish masalasiga duch keladi. Davlat idoralari, maktablar, elektron tizimlar va ommaviy axborot vositalari ham yangi standartlarga moslashishi kerak bo’ladi. Ya’ni, alifboning o’zida uzoq vaqt davom etgan noaniqlik ham islohotning cho’zilishiga xizmat qilgan. Shundan kelib chiqib, 2026-yildagi yangi o’zgartirishlar qabul qilinadigan bo’lsa, bu tizim imkon qadar uzoq muddatli va barqaror bo’lishi kerak. Bir so’z bilan aytganda, alifbo bir necha avlod foydalanadigan barqaror tizim bo’lishi lozim.

Maqolaning asosiy xulosalaridan biri **alifbo islohoti 30 yildan buyon turg’un holatda** ekaniga oid fikrlar. Buni qisman qabul qilish mumkin. Haqiqatan ham 1993-yilda boshlangan islohot 2026-yilgacha to’liq yakunlanmagan. Bu juda uzoq muddat. Ammo jarayon butunlay to’xtab qolgan, deb aytish ham to’g’ri emas. Shuning uchun “turg’unlik” so’zidan ko’ra “yakunlanmagan yozuv almashinuvi” yoki “cho’zilish ketgan alifbo islohoti” degan tushunchalar O’zbekistondagi holatni aniqroq ifodalaydi.

Xorijiy tahlillarda lotin yozuviga o’tish ko’pincha Rossiya ta’siridan uzoqlashish bilan bog’lanadi. Jumladan, biz ko’rib chiqayotgan maqolada ham. Buni butunlay inkor qilib bo’lmaydi. Sovet ittifoqi parchalangandan keyin Ozarbayjon, Turkmaniston va O’zbekiston lotin yozuviga o’tdi. Qozog’istonda ham lotin yozuviga o’tish uzoq vaqtdan beri muhokama qilinmoqda. Shuning uchun yozuv masalasi postsovet davlatlarining siyosiy va madaniy mustaqilligi bilan ham bog’liq. Lekin alifbo islohotini “Rossiyadan uzoqlashish” deb tushuntirish noto’g’ri bo’ladi. Bu islohotning boshqa ehtiyojlari ham mavjud. **Birinchi**dan, lotin yozuvi zamonaviy axborot texnologiyalarida qulay. **Ikkinchi**dan, xalqaro ilmiy va axborot almashinuvi mos. **Uchinchi**dan, xalqaro yozma aloqalarni ma’lum darajada yengillashtiradi. **To’rtinchi**dan, mustaqillik davrida shakllangan yangi milliy ramzlarni tizimining bir qismi hisoblanadi. Shuning uchun alifbo siyosatiga faqat geosiyosiy kurash sifatida qarash kerak emas.

Alifbo masalasi endilikda raqamli dunyoda ham muhim masalaga aylandi. Bugungi kunda 1990-yillardagidan farqli yangi muammo paydo bo’ldi. Bu raqamli texnologiyalardir. O’zbek tilidagi ma’lumotlarning bir qismi kirill yozuvida, bir qismi lotin yozuvida mavjud. Bu esa qidiruv tizimlari, elektron kutubxonalar, avtomatik tarjima va sun’iy intellekt tizimlari uchun murakkablik tug’diradi. Masalan, bir tarixiy tushuncha kirillda bir ko’rinishda, lotinda boshqa ko’rinishda yoziladi. Kompyuter tizimi har doim ham ularni bir tushuncha sifatida taniy olmaydi. Maqolani o’qiganda “Nega O’zbekiston kirill yozuvidan voz kecha olmayapti?” degan savol paydo bo’ladi. Menimcha, bu savol masalani to’liq ochib bermaydi. To’g’ri savol - “Nega O’zbekistonda 30 yildan ortiq vaqt davomida lotin yozuvining yagona, barqaror va barcha sohalarida bir xil ishlaydigan tizimini yaratma olmadi?” bo’lishi kerak nazarimizda. Masalaning mohiyati ana shu yerda. Natijada lotin yozuvi davlat, jamiyat, ilm-fan, ta’lim, matbuot va raqamli dunyoda bir xil darajada mustahkamlanmadi. Shuning uchun kelajakdagi siyosat lotin yozuvining aniq va barqaror standartini yaratish maqsadini ko’zlashi kerak.

The Diplomat jurnalidagi maqola O’zbekiston alifbo islohotining juda muhim muammosiga e’tibor qaratadi. 1993-yilda boshlangan jarayon 30 yildan keyin ham to’liq yakunlanmagan. Lekin bu holatni “kirill yozuvi hanuz kuchli” degan sabab bilan tushuntirish kerak emas.

Mahmudxon YUNUSOV, tarixchi, muzeysunos.

Turmush chorrahalarida

- O’g’lim, mana, maktabni nam bitirding, endi biror joyga ishga kirsang, ro’zg’orga nafing tegardi.

- Ota, bilasiz, anchadan buyon tibbiyot universitetiga kirish uchun tayyorlanayman, shifokor bo’lmoqchiman.

- Sen shifokor bo’lmoqchimsan? - Abbos aka Jasurga piching qildi. - Sen-a? Ana, jo’rang Hamdamni qara, maktabni bitirgan kunioy zavodga ishga kirdi, jaraq-jaraq pul olib kelyapti. Otasi xursand. Men-chi? Seni yediraman, ichiraman, ammo nima manfaat ko’rdim? Turgan-bitganing tashvish. Endi yonimga kirib, to’rt-besh so’m olib kelar deganimda bu kishi do’xtir bo’larmish?!

- Otajon, nega hadeb boqib katta qilganingizni minnat qilaverasiz? Esimni tanibmanki, tanbeh eshitaman, - Jasur yurak yutib birinchi marta otasiga e’tiroz bildirganidan ko’ngli vayron bo’ldi. - Baribir o’qiyman!

- Otasi, ish bo’lsa qochmas, qo’ying, o’qisa, o’qisin, - Sanobar opa o’g’lining yonini oldi.

- O’qisin? Qaysi pulingga o’qitasan? - Abbas aka tutaqib ketdi. - Senlar hamrang tekintamoq, tirik tovsanlar, qachongacha senlarni deb o’zimni o’tga, suvga uraman?

- Ota, ko’nglingiz to’q bo’lsin, sizdan sarig chaga so’ramayman, grantga o’qishga kiraman, a’lo o’qiyman, stipendiya olaman, omadim kelmay kontraktida o’qisam, ta’lim krediti olaman, darsdan keyin ishlayman...

- Shunaqami? Yo’qol, ko’zimga ko’rinma, gapimni ikki qiladigan farzand kerakmas menga, - Abbas aka jahli bilan xotiniga ham o’shirdi. - Sen ham yo’qol!

- Hoy, hoy otasi, sizga nima bo’ldi? O’zingizni qo’lga oling! Shaytonga hay bering! - Sanobar opa “Sen boraver” deganday Jasurga imo qildi.

...Abbos aka divanga cho’zilish, televizor ko’rib o’tirardi, qulog’iga o’g’lining ovozi chalinib hushyor tortdi: “Bu qaysar o’g’il, nima karomat ko’rsatdi ekan?”.

Jahl ustida Jasurning o’qishiga qarshilik qilib, ranjittanidan ko’ngli vayron, Sanobar opaning ham, Jasurning ham yuziga tik qarolmaydi.

Jasur aytganini qildi, o’qidi. Televizorda tibbiyot haqida ko’rsatuv beryapti: “Yosh jarroh Jasur Abbasov yurtimizda ilk bor noyob operatsiyani amalga oshirdi...” Ekranda operatsiya o’tkazilayotgan xona va bir guruh shifokorlar yirik planda ko’rinish berdi. O’rtada o’g’li Jasur ko’rindi.

- Onasi, buyoqqa qara! - Ha, tinchlikmi, nima gap? - erining hayajonli ovozi eshitib, oshxonadan yugurib kelgan Sanobar opa Abbas akaga savolomuz qaradi. - Televizorga qara! - Jasurjonmi? - Ha, mening o’g’lim Jasur! - Abbas aka kerilib ko’ksiga urdi.

Sanobar opa tili qichib erining o’qimay-san deb o’g’liga o’tkazgan zug’umlarini yuziga solmoqchi bo’ldi. Ammo Abbas akaning quvonganini ko’rib, o’zini tiydi.

Tog’aymurod SHOMURODOV.

MUASSIS: Samarqand viloyati hokimligi

Bosh muharrir: Farmon TOSHEV

Gazeta O’zbekiston matbuot va axborot agentligining Samarqand viloyat boshqarmasida 2012-yil 30-martda 09-01 raqam bilan ro’yxatga olingan. Nashr 100. Indeks 438. 10 355 nusxada chop etildi. Buyurtma 353. Hajmi 2 bosma taboq, bichimi A-2

Gazeta haftaning chorshanba va shanba kunlari chiqadi.

QABULXONA: (66) 233-91-51, REKLAMA VA E’LONLAR: (66) 233-91-56

BO’LIMLAR: (66) 233-91-57, 233-91-58, 233-91-59, 233-91-61

MANZILIMIZ: 140100, Samarqand shahri, Ulug’ Tursunov ko’chasi, 80-uy, Matbuot uyi.

Gazeta «Zarafshon» tahririyatining kompyuter bo’limida sahifalandi.

«Noshir lux» MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Korxona manzili: Samarqand shahri, Spitamen ko’chasi, 270-uy.

Bosishga topshirish vaqti: soat 18:30 da.

Bosishga topshirildi: soat 19:00

Gazetamizning ayrim materiallariga surat tanlashda sun’iy intellekt imkoniyatidan foydalaniladi

Navbatchi muharrir:

G’.HASANOV.

Navbatchi:

Y.MARQAYEV.

Sahifalovchi:

B.ABDULLAYEV.

Saytimizga o’tish uchun QR-kodni telefoningiz orqali skaner qiling

ISSN-201667X

Sotuvda narxi kelishilgan holda